

Seinien läpi kävelevät kommandot

Toukokuun alussa palestiinalaisjärjestöt Fatah ja Hamas vahvistivat historiallisen yhteistyösopimuksen. Sopimus päätti vuodesta 2006 jatkuneen ryhmien valtataistelun, jonka seurauksena Hamas on pitänyt hallussaan Gazaa ja Fatah Länsirantaa. Israel on aiemmin ilmoittanut, ettei se aio jatkaa rauhanprosessia Hamasin toimet hyväksyvän hallituksen kanssa. Sopimuksesta äkämystyneenä Israel katkaisi vapunpäivänä verotulojen siirron palestiinalishallinnolle, mikä tarkoittaa 70 prosentin vähennystä palestiinalishallinnon tuloihin.

Palestiinan ja Israelin loputtoman konfliktin filosofisesti oudoimman luvun ovat kirjoittaneet Israelin erikoisjoukot. Useissa viime vuosien artikkeleissaan israelilainen arkkitehti ja tutkija Eyal Weizman on analysoinut Israelin erikoisjoukkojen kaupunkisotataktiikoita. Keskeinen doktriini kevään 2002 Nablusin taisteluista alkaen on ollut ”seinien läpi käveleminen”, mikä tarkoittaa perinteisten kulkuväylien hylkäämistä ja uusien puhkomista työkaluilla ja taktisilla räjähteillä. Weizman on osoittanut, että taktiikan perustana ovat eritoten Deleuzen, Guattarin ja Debordin teokset, jotka kuuluvat erikoisjoukkojen koulutusohjelmaan ja vakiolukemistoon. Ranskalaisen teorian avulla erikoisjoukkojen sotilaat ovat opetelleet muun muassa hahmottamaan urbaania tilaa muovattavina ja tulkinnallisina pintoina ja laskoksina.

Weizmanin tekemässä haastattelussa Heprean yliopistosta saadulla filosofian tutkinnolla aseistautunut laskuvarjoprikaatin komentaja Aviv

Kokhavi luonnehtii skitsoanalyyttista kaupunkisotaa innostuneen moninaisesti:

”Kysymys kuuluu, kuinka kuja tulkitaan? Tulkitaanko se kauttakulkupaikkana vai paikkana, josta on kiellettyä kävellä? Tämä riippuu vain tulkinnasta. [...] Vihollinen tulkitsee tilan perinteisellä ja klassisella tavalla, enkä halua noudattaa tätä tulkintaa ja jäädä vihollisen ansoihin. [...] Sanoin joukoilleni: Ystävät, unohtakaa, että tähän asti olette tottuneet liikkumaan katuja ja jalkakäytäviä pitkin! Tästä eteenpäin me kaikki kävelemme seinien läpi!”

Nablusin taistelussa jopa puoleen vanhan kaupungin rakennuksista tehtiin epälineaarisia reittejä, joista useimmat kulkivat siviilikotien olohuoneiden ja tuuletuskanavien läpi. Näitä väyliä myöten sotilaat etenivät pienissä ryhmissä palestiinalaisten selustaan. Länsirannan tuhon näyttämöön verrattuna Deleuzen sota-koneet ja situationistien huuruiset harhailut Pariisin kujilla tuntuvat päiväkodin kevätkuulan kenraaliharjoitukselta.

Ei rantaa vettä rakkaampaa

Suomalaisen veroparatiisi on englantilaisen turvasatama veroilta, *tax haven*. Juontaneeko mielikuvaero siitä, että aikaisemmin omaisuudet, jotka vaatisivat turvaa, olivat suomalaisille paratiisiakin etäisempi pilvilinna? Verokarhukin on nimetty rakkaan itänaapurin symbolin mukaan – pelottava, mutta silti tuttu ja turvallinen. Siinä missä ulkomaan elävät siirsivät varallisuuttaan *offshore*, suomalaisten suuret rahat pakenivat tuonpuoleiseen.

Todellisuus on tietysti kaahannut lujaa ohi perinteisen mielenmaiseman, joten veroparatiisien arkkitehtuuriin kannattaa tutustua. David Runciman arvioi *London Review of Booksin* vuoden kahdeksannessa numerossa kaksi aihetta käsittelevää kirjaa¹ ja pohdiskeli pakopaikkojen syntyä. Menneen maailman luhistuvan imperiumin keskuksena Lontoo oli otollinen johtotähti, sillä se tarjosi seilaavan omaisuuden vaatimaa avoimuutta ja uskottavuutta – veroja välttelevän rahan kun pitää olla käytettävissä, laillista ja vapaata valumaan. Likviditeettiä siis tarvitaan, kirjaimellisesti.

Runciman tarkastelee britti-imperiumin vanhojen alusmaiden muuttumista käteistä kaipaaviksi lumemaiksi, jotka nauttivat emämaan loistosta mutta joista Lontoo saattoi aina pestä kätensä. Hän myös kuvaa havainnollisesti, miksi veroparatiisit ovat yleensä saaria tai muuten rajattuja yhteisöjä, joissa on vallalla melko näennäinen demokratia. Kansanvaltaisuus on rajattu epäolennaisuuksiin, ja talous on vapautettu politiikalta. Lilluva valuutta kaipaa turvaa, mutta sen pitää myös välttää kansan kouraa.

Kirjoituksen kiintoisinta antia on kuitenkin kuvaus politiikan ja talouden suhteesta. Suurvaltojen kamppailu vapaan rahan hallinnasta loi pohjaa nykyiselle järjestelmälle, jossa poliittinen päätäntä on alisteinen taloudelle, mikä puolestaan on mahdollistanut tuloerojen tektonisen kasvun. Runciman näkee syyksi illuusoiden politiikan, jossa keskitytään yksinkertaisesti vääriin asioihin, kuten vaaleissa tapahtuviin siirtymiin. Siksi tulkinnat muutoksesta ovat näennäisiä:

”Amerikassa uskotaan laajalti, että äänestäjät antoivat tämän tapahtua, koska toiset asiat olivat heille tärkeitä: uskonto, kulttuuri, abortti,

aset ja niin edelleen. Oletetaan, että monet perusamerikkalaiset ovat solmineet eräänlaisen Faustin sopimuksen republikaanipuolueen kanssa. Sopimus antaa rahat rikkaille, ja köyhät saavat tukea kulttuurisille arvoille, joista he välittävät.”

Sopimusta ei kuitenkaan ole allekirjoitettu, ainakaan tietoisesti, koska kansa ”ei yksinkertaisesti ole perillä siitä, mitä poliitikot touhuavat. He eivät saa tarpeeksi tietoa siitä, kuinka pelin sääntöjä on hiljalleen muutettu heidän etunsa vastaisiksi.” Muutos johtuu pikemminkin sitä vastustavien yhteiskunnallisten voimien kuihtumisesta.

Kenties kritisoitu tulkinta soveltuu paremmin suomalaisen monipuoluelutilanteeseen. Toisin kuin kaksipuoluejärjestelmässä, Faustin ei tarvitse tehdä sopimustaan yhden puolueen lipun alla. Moraalipoliittinen into, samoin kuin pettymys, voivat kanavoitua moraalipuolueille, ja samaan aikaan toisaalla pelin sääntöjä kirjoitetaan rauhassa uusiksi julkisen hälyn turvin.

Viite

- 1 Shaxson, Nicholas, *Tax Havens and the Men who Stole the World*. Bodley Head, London 2011; Hacker, Jacob & Pierson, Paul, *Winner-Take-All Politics*. Simon and Schuster, New York 2011.

Cambridgen kääröt

Huhtikuun lopussa *The Guardian* uutisoi löydöksestä, joka sysännee liikelle pienimuotoisen skolaarisen vallankumouksen. Toisen maailmansodan tuoksinnassa kadonnut tuhti pino Wittgensteinin käsikirjoituksia ja muistiinpanoja on mutkien ja unohdusten jälkeen päätynyt Cam-

bridgen sorteerattavaksi. Reilun 150 000 sanan aineistoa alettiin tutkia kaikessa hiljaisuudessa kolme vuotta sitten. Asia tuotiin julkisuuteen vasta vapun alusviikolla, kun Wittgensteinin kuolemasta tuli kuluneeksi 60 vuotta. Arkiston toimituksesta ja tutkimuksesta huolehtiva professori Arthur Gibson kuvailee löytöä hämmästyttäväksi: ”Kyseessä on kokonainen arkisto, jota ei ole ennen nähty ja josta suurin osa on täysin uutta [materiaalia].”¹

Yliopiston tiedotteen² mukaan aineisto koostuu Wittgensteinin sanelemista muistiinpanoista, joita hän itse on myöhemmin parannellut ja kommentoinut. Merkinnot sijoittuvat Wittgensteinin uran keskivaiheille, *Tractatuksen* ja *Filosofisten tutkimusten* välimaastoon. Vihkoihin raapustettujen alkuperäiskäsikirjoitusten joukossa on teksti, joka Gibsonin mukaan saattaa osoittautua tutkijoiden etsimäksi Vaaleanpunaiseksi kirjaksi tai Keltaiseksi kirjaksi. Aiemmin julkaisemattomien tekstien lisäksi arkisto sisältää laajennetun ja muokatun version postuumisti ilmestyneestä Ruskeasta kirjasta. Kuu- luupa joukkoon myös matemaattisia pyörittelyjä, jotka käsittelevät Fermat’n pientä lausetta. Gibson luonnehtii monikymmensivuista, katkotonta kalkkyliä laatusanalla ”omaperäinen”.

Muistiinpanojen tarkka filosofinen sisältö jää avoimeksi, mutta Gibson nostaa esiin joitain läpäiseviä teemoja, kuten kysymyksen perustieteiden itsestäänselvyyksistä. Hänen mukaansa Wittgenstein kannattaa käsikirjoituksissa näkemystä, että logiikan, matematiikan ja filosofian ytimessä on taustaoletusten itsestäänselvyden kielto. Tulevaisuudessa voidaan löytää uusia perustotuksia, joista ei vielä tiedetä mitään ja joita ei vielä osata edes ennustaa. Niinpä tieteiden ei pitäisi lukkiutua siihen, mitä luulemme tietävämmä tai ym-

märtävämmä, vaan ”etsiä tuntematonta tutuistakin asioista”, kuten Gibson Wittgensteinin kannanmuotoilee. Arkiston uumenista paljastunee myös muita kantavia juonteita, kunhan Gibsonin toimittama aineisto lopulta julkaistaan.

Arkisto valottaa myös käsikirjoitusten muotoutumisprosessia. Monet sanelluista muistiinpanoista ovat Wittgensteinin oppilaan Francis Skinnerin käsialaa. Aiemmista tiedoista poiketen Skinner ei ainoastaan kirjannut ylös luentojen sisältöä vaan myös työsti tekstejä yhdessä opettajansa kanssa. Uudet löydöt kertovat niin ikään henkilöhistoriallisista yhteyksistä, rakkaussuhteestakin. Cambridgen sivuilla Skinner esitellään Wittgensteinin ”läheisenä ystävänä”, mutta *The Guardian* puhuu kiertelemättä ”nuoresta miesrakastajasta”. Lehden mukaan rakastavaiset elivät kahdestaan ja suunnittelivat muuttavansa yhdessä Neuvostoliittoon töihin.

Myös arkiston katoaminen kietoutuu traagisesti kaksikon kohtaloon. Lapsesta asti sairastellut Skinner kuoli 29-vuotiaana polioon pommitusuhrien täyttämässä sairaalassa Cambridgessä vuonna 1941. Kuolemasta järkyttynyt Wittgenstein ajautui hermoramahduksen partaalle ja toimitti kaikki muistiinpanot sekä käsikirjoitukset entiselle oppilaalleen Reuben Goodsteinille. Matemaatikko Goodstein piti aineistoa hallussaan yli kolme vuosikymmentä, kunnes hän lahjoitti sen The Mathematical Associationille vuonna 1976. Arkiston historiallinen ja filosofinen merkitys paljastui vasta, kun paperinivaskat luovutettiin Trinity Collegien huomiin.

Viitteet

- 1 <http://www.guardian.co.uk/books/2011/apr/26/wittgenstein-lost-archive>
- 2 <http://www.cam.ac.uk/research/features/unpublished-wittgenstein-archive-is-explored/>